

Kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliornerit pitsaaliukkit iliuuseqarfigalugillu

Isumassarsiat sakkussallu

Branche
Fællesskab
Arbejdsmiljø
Velfærd og Offentlig administration

Imarisai

Aallaqqaasiut	3
Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq sunaava?	4
Killissaq sumiippa?	6
Sulisut ataasiakkaat suliffeqarfillu eqqorneqartarpuit.....	8
Suliffeqarfimmi kikkut tamarmik peqataatinneqarlik	10
Uppernarsaaneq, pitsaliuineq iliuuseqarnissamullu piareersimaneq	12
Taamakkaluartoq pisoqarpat	13
Suliffeqarfimmi polittikkimik assersuut	14
Sullitannit kanngutsaatsuliorfigineqaruit	15
Politikkimik assersuut – innuttaasuuppata	17
Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 1: Najoqqutassat, upalungaarsimaneq ilitsersuinerlu	18
Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 2: Paquminartoq kipitiguk – oqaloqatigiinneq aallartiguk	20
Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 3: Titarnermi sungiusarneq – iluarsiissutissatut isumassarsiat	22
Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 4: Ilisimasassarsiorit – Suliffeqarfimmi atugassarititat	24
Sakkussat allat	26
Inatsisit isumaqatigiissutillu	28
Annertunerusumik paasiaqarusukkussi	30

**Kinguaassiuutitigut
kanngutsaatsuliornerit pitsaaliukkit
iliuuseqarfegalugillu**

Naqiterisisut: BrancheFælleska-
bet for Arbejdsmiljø for Velfærd og
Offentlig administration

Studiestræde 3, 3.sal
1455 København K
Marts 2019

Aqutsisut: Akademikerne, BUPL,
DSR, Danske Bioanalytikere, Danske
Regioner, FOA, HK Kommunal, KL og
Socialpædagogerne.

Suliamik aqutsisoq: Lise Keller
Suliamut siunnersorti: Niras Joblife
Aqqissuisoq: Heidi Vesterberg
Ilusilersuisoq: Karen Krarup
ISBN: 978-87-93332-71-3

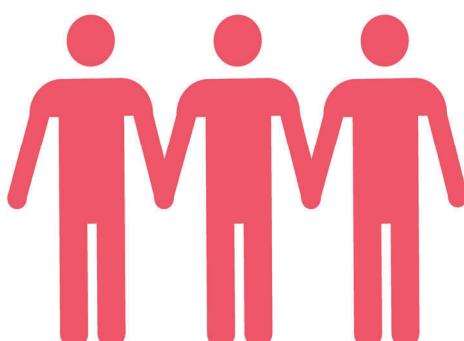
Siulequt

Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniaku-juffigineqartutut misigisimaneq aatsaat taama annertutigaaq. Suliffeqarfuit ataasiakkaat kingua-siuutitigut kanngutsaatsuliornerit pitsaaliorneqar-nerini iliuseqarfinginerilu qanoq pikkorinnerulersin-naappat?

Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniaku-juf-figineqartarnerit pitsaalioriarnerini iliuseqarfingi-nerannilu ammasumik oqaloqatigiinneq, suleqatinit tapersorsorluarneqarneq aqutsinikkullu annertuu-mik tapersorsorneqarneq pisariaqartinneqarput. Matumani isumassarsianik atuagaassiaaqqami sakkussat piviusut suliffeqarfimmi oqaloqatigiiler-sitsinnaasut, paasisitsilluarnerulersinnaasut ersio-runnaarsitsisinnaasullu katarsimavagut.

Isumassarsianik atuagassiaaraq aqutsisunut, sulif-fimmi pissutsinut sinniisunut sulisullu sinniisuinut, sulisut akornanni ataatsimiititalianut, suleqatigiin-nissamut ataatsimiititalianut, imaluunniit suliffimmi atugarissaarnermut innuttaasunullu allaffisornermi isumannaallisaanikkut pissutsinik aaqqissuisunut saaffiginnippoq. Atuagassiaaqqap sammisap paquminartuuunnaarsinnissaa, kissaatigingisamik qaninniaku-juffigineqarnermi pissutsit assigingit-sut paasiaqaqrfiginissaat suliffeqarfíllu sammisa-mut ilungersonartumut qanoq iliuseqarnissaannik isummersuinissaq siunertaraa.

Oqaatsimut tiinganiaku-juffigineqarnermut taarsiul-lugu taaguutit kissaatigingisamik qaninniaku-juf-figineqarneq kanngutsaatsuliorfagineqarnerlu atussalugit toqqarsimavagut. Taaguut tiinganiaku-fi-gineqarneq piaaraluni iliuseqarnertut isigineqartar-poq, tamatigulli taamaanneq ajorpoq.

Piaaraluni piarinanolu kissaatigingisamik qanin-niaku-juffigineqarneq suleqatigisamut suliffeqar-fimmullu nanertuutaasinnaavoq. Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniaku-junnerit akuersaar-neqarsinnaannginnerat erseqqissumik nalunaaruti-gineqarnera pitsaliuinermi pingaarupeqarsinnaasut ilagaat.

Isumassarsianik atuagassiaaqqap immikkoortuani siullermi sungaartumik aappaluartumik qalipaaser-neqarsimasumi suleqatinut, aqutsisunut imaluunniit appasinnerusumik atorfiliinnut atatillugu ilunger-sunartua immikkoortuatalu aappaani tungujortumik qalipaaserneqarsimasumi innuttaasut pineqarnerat allaaserivarpot. Naggataani sakkussat oqaloqati-ginnerup aallartisarnerani atorsinnaasasi katersor-simavagut.

Kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorne-rit suleqatinit, appasinnerusumik atorfiliinnut pisortanilluunniit pilersinnaapput.

Aamma kissaatigingisamik qanin-niaku-juffigineqarnerit innuttaasunit, ilaquaatasunit allanilluunniit suliffimmi napinnejqarsinnaasunit, soorlu suleqati-gisanit.

Neriuppugut atuagassiaaraq suliffeqarfinni ki-ngaassiuutitigut kanngutsaatsuliornerit pillugit oqaloqatigiinnermik aallarniinissamik ataatsimoor-lunilu pitsaliuinissamik aqutsinissamillu isummer-suiumaartoq.

2012-mit 2018-mut qaammatit 12-luk¹ kingullit inger-laneranni sulisut kissaatigingisamik qaninniaku-juffi-ginarneqarsimasut amerlassusaat 2,8 procentimit 3,8 procentimit qaffassimavoq. Arnat 18-24-it akornanni ukiullit eqqorneqarajunnerusarput.

¹"Danmarkimi sullivimmi avatangiisit peqqissuserlu 2018", Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq sunaava?

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq tassaasariaqanngilaq kinguaassiuutitigut qaninniakujunneq. Aamma suliffeqarfinni naligiinngitsumik pissaanermut pissanermullu pissutsinut attumasuteqarsinnaavoq².

Sulisunut suliffeqarfimmi ikinnerussute-qartunut, arnat angutillu equngasumik agguaqatigiinneranut atassuteqartunut, sulisullunniit appasinnerusumik atorfilinut immikkut aarlerinartorsiutaasinjaavoq. Tamanna arnanut angutinullu atuuppoq.

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq assigiinngitsorpassuartigut ersersinneqarsinnaavoq: suliffeqarfimmi toqqaannartumik attuaneqarnikkut, eqitaarinikkut il.il. Oqaatsinik atuinikkut imaluunniit oqaatsinik atuinani, soorlu nakkussilluni ersersinneqarsinnaavoq. Kanngutsaatsuliorerit aamma qarasaasiakkut takkussinnaasarpuit, soorlu e-maili, sms-i imaluunniit assit atorlugit.

Qaninniarjoorsinnaajunnaarpugut?

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq kissaatigineqanngilluinnartuuvoq tarnikkut artuk-kiinernik kinguneqarsinnaasoq. Qallunaat Nunaanni innuttaasut 20 procentii suliffeqarfimmi³ inooqataartarput, kisianni kissaatiginngisamik qaninniakujuffigiqnermut atatillugu eqqartuussivimmi suliani inooqatigigit pisumut atatillugu misigisaminnik isumaqatigiinneq ajorput. Taamaattumik imminnut qaninniarjoornermut kinguaassiuutitigulluunniit qaninniakujuffigineqarnermut naleqqiullugu allaanerujussuovoq.

Quujsaardeqarneq saperiuk?

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq "ikasarnertut" oqaatigalugu imaluunniit atoqatigiinnerut maluginiarnartunngorlugu quisaarutitut toorqorterneqarajuttarpoq. Kiisalu toqqaannarnerusumik assuarnartumik qissiminninnikkut qaninniar-tutullu isikkumik uparuartuinikkut. Tamakku timikkut iliuuseqarnertulli narrujuumminarsinnaasarpuit killigisakanillu qaangiinerullutik.

Akuliugit

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarnermi inuit arlallit aamma peqataasinnaasarpuit. Suleqatit kanngutsaatsuliornermi isiginnittuusinnaapput, taakkulu qisuarinerat pisup qanoq ingerlaneranik sunniuteqarsinnaasarpooq. Isiginnittutut akuliulluni pitsaasumik iliuuseqartoqarsinnaavoq kanngutsaatsuliorfigineqartorlu tapersorsorlugu imaluunniit iluarinnittutut kiinnerluni. Aamma pisup annertusiar-teranerut peqataasoqarsinnaavoq taamaalillunilu kanngutsaatsuliorerit akuersaarlugit imaluunniit qanoq iliuuseqarfiginagit⁴.

²⁺³ Borehorst, A & Agustin, L. R. (2017). Suliffimmi kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorneq: Suliamut, politikkimut inatsisinullu tunngasut. (DA-udgave udg.) Aalborg Universitetsforlag.

⁴ Akuliugit. BrancheFællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration. Juni 2014

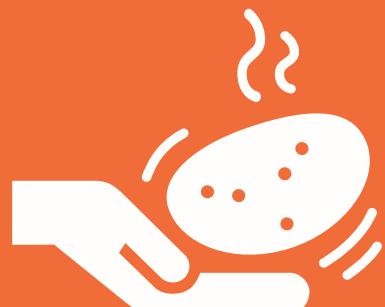

QANOQ INNIKKUT AJORNARTORSIUTINNGORTARPA?

”

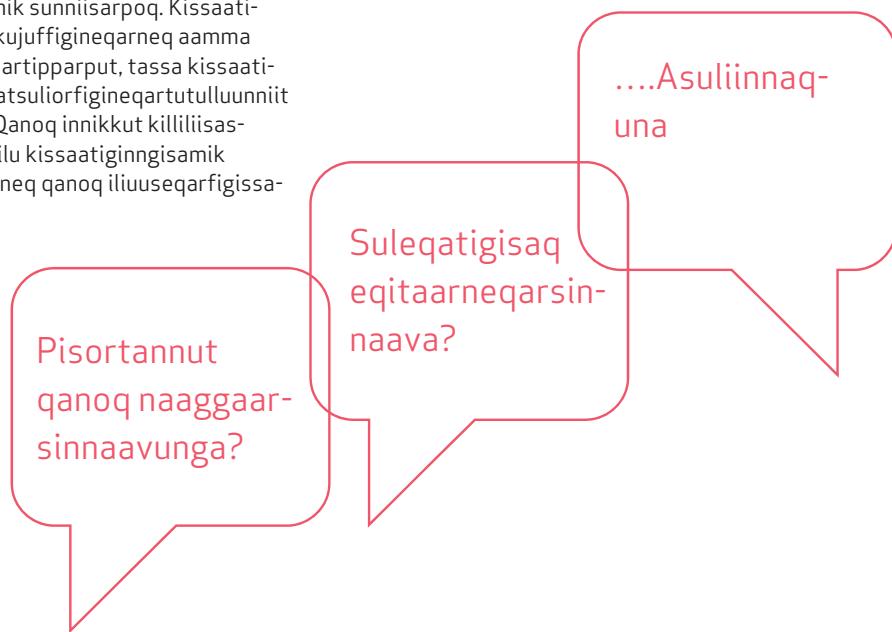
“Suleqatiga pisortaminit tienganiakujuffigineqarsimavoq. Kikkut tamarmik nalunngilaat, kisianni qanoq iliuuseqarnis-sarput kissaatiginnilaat. Taamallu ajortiginngitsoq artornagulu oqaatigaa. Ajornartorsiutaanngitsutut isigimmagu ikuunninnissaq ajornakusoortorujussuuvoq.”

Attaveqaqatigiinnermi sulisoq

Killissaa sumiippa?

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq inunniq assigiinngitsumik sunniisarpooq. Kissaati-ginngisamillu qaninniakujuffigineqarneq aamma assigiinngitsunik killeqartipparput, tassa kissaati-ginngisatut kanngutsaatsuliorfigineqartutullunniit misigisimagaangatta. Qanoq innikkut killiliisasaagut suliffeqarfimmilu kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq qanoq iliuuseqarfingissavarput.

Matumani pisimasoq illit suliffeqarfinni pilersinnaasoq eqqartussavarput. Suliffeqarfimmilu pissutsinut sinniisutut imaluunniit pisortatut suliffeqarfissinni qanoq iliuuseqarnissassinnut atatillugu oqaloqtigiissutigilernissaanut immaqataorsinnaavat.

Suleqativit ilaats oqaluttuarpoq pisortarsi killissamik qaangiil-luni pissusilersorfigisimagaani. Suliassangortikkusungila. Illit qanoq iliussavit?

Tusarnaarpuit. Suleqatit perulluliornissamik kissaate-qanngilaq illillu aamma tamanna kissaatiginngilat.

Tuppallersaavutit. Kantinamilu suleqatinut allanut eqqartorlugu.

Sullivimmi pissutsinut sinniussussinnukarputit imaluunniit sulisut sinniisuanukarputit oqaluttuullugulu suleqativit ilaats kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarsimasoq. Pisoq piviusoq eqqartorneqangilaq.

Suleqatit tapersersorpat suliatigullu peqatigiffimmut saaffiginninnissaanik akuersisillugu.

Pisortap allaffianukarputit suleqatillu sinnerlugu naaggaarlutit.

Suleqatit taperserserpat pisup qassiiliutiginissaa iluar-navianngitsoq. Taamatut iliorneq utertoorsinnaammatt.

Eqqarsarputit uagut najoqqtatsinnik upalungaarsimanelu pillugu misissuinissamut periarfissiilluartoq.

AKUERSAANGILLUINNARNEQ

”

Sullivimmi anguterpassuit akornanni oqaasipi-luttoqarfiusumi suliffeqarpunga, taamaattumilu arnaalluni ilaatigut ilungersornalaartarpoq. Suleqativit ilaat oqaluttuarpoq angutit arlaata nulumigut pattalaartaraani. Tamanna eqqartor-parput sulisullu nittartagaanni najoqqutassanik ujarliuppara. Erseqqilluinnartumik allassimavoq akuersaanngilluinnarnissaq pisortarlu akuliut-tariaqartoq. Kajumissaarparsa pisortaminut qaninnermut nalunaarutigissagaa, taamaalior-porlu. Piffissaq ingerlavoq annertunerusu-millu susoqarani. Taava sulinermi pissutsinik sinniisutsinnut saaffiginnippugut, taassumalu pisortap pisumut qanoq iliuuseqarnissaa qulak-keerpaa. Iluatsipporlu. Tapersersoqatigiinnis-sarput pingaaruteqarpoq.

Timersortarfimmi sulisoq

KANNGUTSAATSULIORFIGINEQARUSUNNGILANGA

”

Pisortara uangalu suliaq iliuuseqarfigisassarput qanoq suliarine-qarnissaa isumaqatigiinnngissutigaarput. Qarasaasianni allaati-gisap imaa atuarniarlugu tununniippoq, tassanngaannartumillu malugaara qeqqilluni kinguaassiuutini uanga tunginnut qerler-toruukkaa. Tamanna pissaanermik takutitsinertut paasivara. Nunarsuarmi naapertuilluanngitsuliornerit annersarinngikkaluar-paat kisianni sakkortuumik killissamik qaangiilluni pissusilorsor-neruvoq, tamannalu ajornerpaangajattutut isigaara. Aqaguani pisortatsinnukarpunga. Kangutsaattuliorfigineqarusunnginnama. Pisoq suliassanngortinneqanngilaq, pisortarali unnerluussummik tunineqarpoq tamatumalu kinguninngua allami suliffittaarpunga.

Attaveqaqatigiinnermi sulisoq

Sulisunik ataasiakkaanik suliffimmillu eqquisarpoq

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarnermut atatillugu paquminartorpassuaqarsinnaasarpooq, isumanillu pigiliutinnakanik oqaluttuanillu attata-qarsinnaasarluni, tassami kinguaassiuutigut pissusilersoneq inuup nammineq inuuneranut attuumassuteqarajummat. Kanngutsaatsuliorerit taamaattumik eqqorneqartumut kiisalu suliffeqarfimmut kinguneqarsinnaasarpooq. Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq soorlu suliffeqarfimmi eqqissisimananngitsumik misigilernermik pilersitsisinnaasarpooq tarnikkullu artukkiisinnaalluni sulisup napparsimalerneranik kinguneqartumik.

”

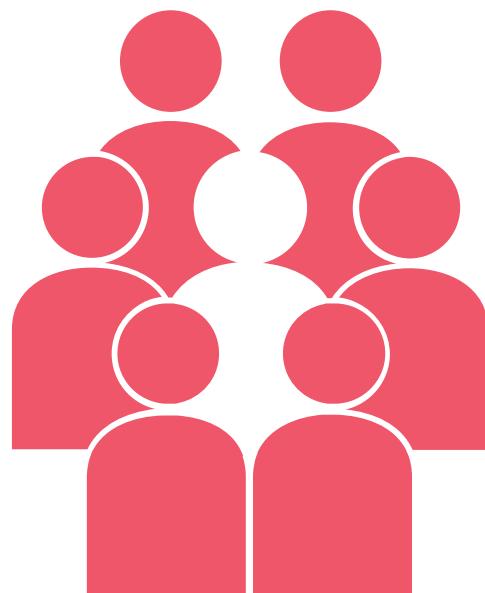
Peqqusersuinneq isertuanngissuserlu pingaaruteqarput. Sulisut ilisimasariaqar-paat pisortaminnut tutsuiginartumik saaffiginnissinnaallutik, taamaalil-luni sulegatit peqatigalugit qanoq iliorninnguilluunniit qaqlueqarsinnaas-sammata iliuuseqarfingineqarlutillu.

Napparsimavimmi sulisoq

”

Sulisut kikkulluunniit sulif-feqarfimmi tienganiakujuf-figineqartassanngillat. Tienganiakujuffigineqar-tumut ajoquusernartumik kinguneqarsinnaavoq. Najoqqtassatta takutip-paat uagut kommunitsinni tienganiakujuffigineqarneq soorunami akuersaanngik-kipput.

Kommunimi sullivimmi pissutsinik siunnersorti

Suliffeqarfimmi kinguneri

Suliffimmi kissaatiginingisamik qaninniaku-juffigineqarneq suliap nuannarineqarnera-nut, suliamik ukkassinernek pitsaassusaa-nullu innarliisinnavaoq. Sulisut ilai immaqa allamik suliffissarsortarput taamaattu-millu sulisoqarnermut aningaasartuuteqar-nerulernermik kinguneqarsinnaasarluni.

Suliffeqarfik noqangasumik iliuuseqartar-toq kissaatiginingisamillu qaninniakujuffi-gineqartoqassagaluarpat siumut piareersi-masoq pinngitsoortitsinissamat imaluunnit kinguneqarltutsitsinnginerusumik periarfis-sagissaarnerusarpooq.

Inuttut kinguneri

- Isumalliorneq aallussisinnaannginnerlu
- Peruluttumik sinnaliorneq
- Annilaanganeq, isumatsassimangaardeq imaluunniit PTSD (sakkortuumik nalaataqarsimanerup kinguneranik tarnikkut uippakajaarneq)

Tamakku tassaapput tarnikkut peqqissutsip qanoq sunnerneqarsinnaaneranik assersuutit. Ajornerpaamik pisoqassagaluarpat napparsima-leritsisinnasut allamillu suliffittaartariaqar-nermik imaluunniit suliffittaarsinnaajunnaarner-mik kinguneqarsinnaasut.

Sulisut inuttut nammineq inuunerat aamma sunnerneqarsinnaasarpooq, misigisat inooqatimut oqaluttuarinissai ajornakusoorsinnaasarmat.

Siunnersuutitsialaat tallimat

1. Oqaluuseriuk! Paquminartuuujunnarneranut iluaqutaasinnaammat.
2. Najoqqutassassasi nakkutigisigit. Taakku tikkuussissapput kissaatiginingisamik qaninniakujuffigineqarneq kangutsaatsuliornerillu akuersaerneqarsinnaangitsut.
3. Upalungaarsimanermut pilersaaret inissinneqassaaq, taamaalilluni suliffeqarfissinni pisoqarpat kikkut tamarmik qanoq iliorsinnaallutik qanorlu iliussallutik ilisimaniassam-massuk.
4. Pisoqartillugu qullersanit suleqatinillu tapersorsorneqarneq pisariaqarpoq.
5. Sulisunut suliamik ilisarititsineq pitsaasoq isumaannaerneqartariaqarpoq. Kikkut tamaasa ingammillu inuuasuttut, sinnisut sulisullu nutaarlaat suliassaannut atukkersukkit.⁵

⁵ Sulisunik nutaanik tikilluaqqquisarnermut isumaassarsiorfissaq:
arbejdsmiljoweb.dk/godmodtagelse

Suliffimmi kikkut tamarmik peqataatinneqarlik

Kanngutsaatsuliornerit pitsaliussagaanni iliuuseqarfissagaannilu suliffeqarfimmi kikkut tamarmik peqataatinneqartariaqarput akisussaaffillu isumagisassallu assigiingillat, tassa sulisitsutut, suleqatitut imaluunniit soorlu suliffimmi pissutsinut sinniisutut inisisimaneq apeqquaalluni.

Sulisitsup suliffeqarfimmi kanngutsaatsuliornerit pitsaliorneqarnissai iliuuseqarfiginissaalu najoqqutassat malillugit akisussaaffigai. Kissaatingnisamik qaninniakujuffigineqartarnermut atatillugu suliniuteqarneq iluatsissappat suliffeqarfimmi kikkut tamarmik peqataatinneqarnissaat pingartaatuvoq.

Suleqataasoq kanngutsaatsuliorfigineqartoq pisimasumut imminut pisuutningisaannartussaavoq. Suleqataasoq pisoq pillugu kanngusutissaqanngilaq naaggaarsimannikkaluaruniluunniit. Kanngutsaatsuliorfigineqarsimagaanni kimulluunniit oqaluttuarinsssa pingartaatuvoq.

Suleqataasut killiliinssamik naaggaarsinnaanermullu akunnerminni tapersoqatigiissinnaapput. Peqatigiillutik ammasumik oqaloqatigiilluni paquminartuujunnaartitsinermik kinguneqartumik kiisalu suleqatit tapersoqatigiiffigisinnaasaannik siunersiueqatigiiffigisinnaasaanniillu ineriertortitsisinnapput. Suleqatit pisortarlu ammasumik oqaloqatiginerisigut sulisoq nammineq iliuuserisartakkaminik ilisimanninnerulersinnaavoq kissatiginngisamillu pissusilersonerit pitsaanerusumik siumut sillimafifigersinnaallugit. Suleqataasut aamma peqatigiillutik, soorlu najoqqutassanik amigaateqarneq imaluunniit sulisut nutaat kissatiginngisamik qaninniakujuffigineqarnerit iliuuseqarfiginissaanut ilitsersunneqarnissaat pisariaqartinneqartoq pisortanut uparuarsinnaavaat.

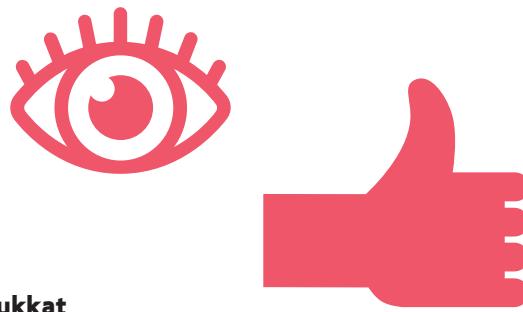
Pisortat erseqqissumik oqariartuuteqassapput kanngutsaatsuliornerit tassaasut pissusilersonerit tamatigut akuerineqarsinnaanngitsut. Pisortanit erseqqissumik nalunaaruteqarnerat ajornartorsiutip pimoorunneqarlni iliuuseqarfigineranut ersersitisuuvoq pingartoq. Pisortat aamma pitsasumik maligassiuisullutik erseqqissassavaat kissaatingnisamik qaninniakujuffigineqarneq qanoq pitsaliorneqartartoq iliuuseqarfagineqartartorlu kiisalu sulisut nutaat ilinniartinneranni paassisutisat salliuinneqarnissaat isumagissavaat.

Pisortap ataatsip akisussaafigaa kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarnerit tusakkani tamatigut iliuuseqarfiginissaat. Suleqatit pisortanit saaffiginissutit pimoorunneqartut tatileqatigiittumillu suliarineqartut misigisimagaangamikku, paquminarunnaarsitsijanerusarput sassarumanerusrarlillu.

Sullivimmik nalilersuineq (APV) tassaavoq pisortatigoortumik sakkussat ilaatsuliffeqarfliup iliuuseqarnissamik periarfissiisinnaasoq. Sullivimmik nalilersuineq iluaqtigalugu suliffeqarfik sullivimmipissutsinik paasisaqarsinnaavoq kiisalu najoqqutasanik upalungaarsimanermullu pilersaarutinik paasisaqarsinnaalluni.

Najoqqutassat erseqqissut aalajangersimasumillu iliuuseqarneq ajornartorsiutillu pimoorunneqarnera sulisunit tatileqalernermik peqataatitsisarput taamaattumillu pisunik piviusunik oqaluttuartuulutik. Kissatiginngisamik qaninniakujuffigineqarnerup qanoq annertutigineranik erseqqissaaqataasinnaavoq pitsaanerusumillu kanngutsaatsuliorernik ilisarsiniarnermi, pitsaaluiinermi iliuuseqarnermilu ataqtigiissumik sulinissamut periarfissiilluni.

Sullivimmi tarnikkut atukkat pitsasuussappata pissutsit ataatsimoortumik isigisariaqarput

Sullivik tarnikkut atugarissaartitsisoq timikkut tar-nikkullu nalerisimaarnermik isertuanngissusermillu ukkassisoq kissaatigingngisamik qaninniakujuffigi-neqarneq pitsaaliorsinnaavaa. Sulisut sulinermanni piumasaqaatinik aqtsineranni sulisut periarfissaan-nik nukittorsaasinjaavaoq. Siumut nalunanngereersu-seqassuseq, piareersaasiorneq sulinermilu sunniute-qarneq aamma nipilersoqataasarput isiginissaallu pingaaruteqarsinnaallutik.

Sullivimmi ammasumik oqaloqatigiissinnaaneq inuttut nukittuumik piginnaasaqarnermik qitiusumil-lu suliamut tatiginninnermik, naapertuilluarnermik suleqatigiilluarnermillu malunnaatilimmik tuni-sisarpooq. Isertuanngissuseq kissaatigingngisamik qaninniakujuffigineqarnermik paquminartunik oqili-saaqataasinjaavaoq ataatsimoornermillu taperser-soqatigiinnermik ikioqatigiinnermillu aallavilimmik pilersitsilluni.

”

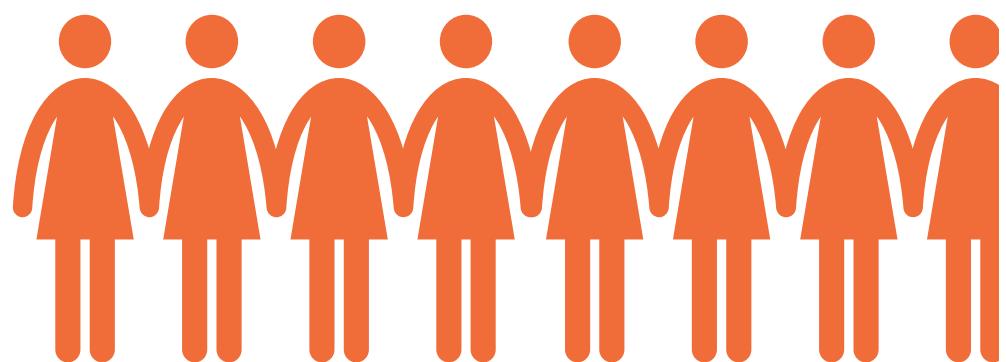
Nipituumik oqaluuserisariaqarparput. Kikkut tamarmik ilisimasariaqarpaat pitsaaliuinermi qanoq peqataasinnaallutik ikiorneqarusukkunillu qanoq iliussallutik. Kina attavigineqassava pisullu kingorna katsorsarnerani sumi ikiorneqarsin-naaneq?

Ulluunerani paaqqinnittarfimmi sulisut sinniisuat

”

Tiinganiakujuffigine-qarnermi erseqqissunik najoqqtassaqaarnis-saq pingaaruteqarpoq. Kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliornermik misigisimanermi qanoq iliornissaq erseqqaris-suusariaqarpoq, tassami pisimasutut artornartutut misigimanareersuummaat. Najoqqtassat tamatumunnga ilapertuutaapput.

Universititimi sulisoqarnermut immikkoortortaqarfimmi pisortaq

Uppernarsaaneq, pitsaliuineq iliuuseqarnissamullu piareersimanissaq

Sullivimmik nalilersuineq (APV) kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqarneq aaqqissuulluagaasumik ataqatigiisumillu suliniuteqarfinginerani tunngaviusinnaavoq. APV atorlugu ajornartorsiut qulaajarneqarsinnaavoq pitsaலornejarlunilu.

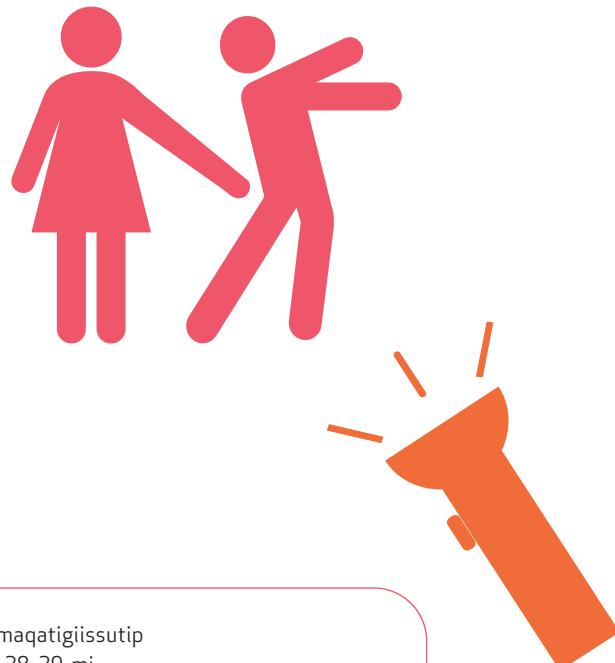
- Apeqqutit piviusorsiorungorsarneqassapput. Taamaalilluni nalinginnaq apersuinermut naleqqiullugit pissutsinik piviusorsiornerusnik ersersitsissammata. Soorlu maku itinerusumik apeqqutillissutigineqarsinnaapput:
- Oqaaseqaatit artorsaatissiut imaluunniit quiasaerutit kinguaassiornermut malugi-niarnartortallit
 - Allakkat paaminartut, oqarasuaatikkut sianerfigitinnerit, e-mail-it, oqariartuutit il.il.
 - Qaninniarnerit, attuuatinnerit il.il.
 - Kanngutsaatsuliornerit kimit aallaaveqarpat qanorlu akulikitsiginersut.

Allaganngorlugu politikkilioritsi imaluunniit najoqqutassioritsi

Allaganngorlugu politikkeqarneq imaluunniit najoqqutassaaqarneq erseqqilluinnartumik nalunaaruteqartarpoq suliffeqarfimmi kissaatiginggisamik qaninniakujuffiginninnerit suulluunniit akuerineqarsinnaangitsut. Kissaatiginggisamik qaninniakujuffiginninnerup ataatsimut erseqqissunik isumasiorneqarnera sulisut ataasiakkaat naaggaarsinnaanerannut iluaqtaasinnaavoq. Timikkut tarnikkullu nalerisimaarnermik isumaqatigiissut pisussaaffiliivoq suliffeqarfiiut najoqqutassiorissaannik kiisalu isumannaassallugu pisortat suleqatilu kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqarnerup akiorneqarnerani peqatatinneqarnissaat.⁶

Upalungaarsimanermut pilersaarutit

Upalungaarsimanermut pilersaarutit sulisut kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqartut suliffeqarfimmit ikiorneqarnissaat piareersimafgiginissa isumannaassavaat, tassa innuttaasunit imaluunniit pisortamit, appasinnerusumik suliffeqartumit suleqatigisamillu aallaaveqarluarpalluunniit. Upalungaarsimanermut pilersaarutip pitsaasup kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqarnermik nalaanneqarsimagaanni imaluunniit takunnissimagaanni qanoq iliorissamik paasitsissaaq erseqqisaallunilu, taamatullu najoqqutassanik unioqqutitsisimagaanni kingunerisinaasaanik paasisitsissalluni. Paasissutissiisinhaavoq kina saaffigineqarsneroq kiisalu sullivimmi avatangiisnut sinniisoq pisortarluunniit qanoq akuliutitinneqassaneroq. Upalungaarsimanermut pilersaarutip paasisutissiisutigissavaa tarnikkut ikiueeqqaarnermik ikiorneqarnissamik periarfissat kiisalu Sullivinnik Nakkutiliisoqarfimmut naammagittaalliorissaq. Nassuiarneqassaaq paasissutissat tunniunneqartut qanoq pineqassanersut taamaalilluni ernumanangitsumik saaffiginnittoqarsinnaaqqullugu. Politikkiliornermi, upalungaarsimanermut pilersarusiornermi ilitsersuusiornermilu oqaloqatigiinnissamut sakkussaq uppernermei 18-miittooq atoruk.

⁶ Najoqqutassanik suliaqarneq llorrissimaarnissaq pillugu isumaqatigiissutip atuutilersinissaanut ilaavoq. Paasisaqlarnerugit uppernermei 28-29-mi.

Taamaakkaluartorli pisoqarpat

Siullerpaamik pingaaruteqarpoq sulisut nalaan-neqartut ikiornissaat. Najoqqtassiani upalun-gaarsimanermullu pilersaarummi takuneqarsin-naasariaqarpoq sumik pisoqarnersoq. Matumani sammisassat ilaat najoqqtassanut upalungaarsi-manermullu pilersaarutinut ilaatinneqarsinnaasut kiisalu nalaanneqartumut siunnersuutit tallimat qinerneqarsimasut tassaapput:

Supervision ilinniarsimasumillu, soorlu psykologimit (tarnip pissusiiniik ilimatummit) ikiorneqarneq, suleqatinut imaluunniit pisortanut nalaanneqartunut ikuunnissamut piareersimasup napparsimaneq, isummakkut nanertisimaneq uippakajaarnermillu sunnerneqarneq millisissinnaavaa. Isiginnittut suleqatillu aamma oqaloqateqarlutik tapersersorne-qarnissamik imaluunniit ilinniarsimasumit ikiorne-qarnissamik pisariaqartitsisinnaapput.

Najoqqtassiat upalungaarsimanermullu pilersaarutit sulisut sinniisaat, suleqatiginnissamut ataatsimiititaq imaluunniit sullivinni pissutsinut peqatigiiflik suleqatigalugit ataavartumik nalilorsorneqassapput. Piviusunik pisoqarsimasinnaavoq imaluunniit nutaanik nalorninartoqarsinnaavoq, soorlu inuit oqallittarfii nutaat, kangutsattuliorernik nutaanik periarfissanik ammaasinnaasut.

Sullivinnut Nakkutilliisoqarfimmut nalunaarutigin-ninneq kanngutsaatsuliorfineqartumut suliffeqarfimmullu pingaaruteqarpoq. Pimoorunneqarluni misigisimaneq pisimasumullu atatillugu ikiorneqarneq kanngutsaatsuliorfineqartup ingerlariaqqin-nissaanut iluaquataasarpooq. Aamma pisortap sumi iliuuseqarnissaanut tapersersuinissaanullu kiisalu pitsaaluiuermik ilinniarnissamut paasisimasanik pingartunik tunineqartarpooq.⁷

”

Kissaatiginggisamik
qaninniakujuffigineqaraanni,
taava isumaqarpunga,
ilisimasaq pingarnerpaaq
tassaasoq kina saaffigisinnaa-
nerlugu ilisimanissa aammalu
inummut tassunga tutsuiginar-
tumik misigisimanissaq.

Ulluunerani paaqqinnittarfimmi sulisoq

Kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqarsimasumut siunnersuutitsialaat

- **UPPERNARSAANEQ** Pisut allaaserikkit soorlu pisortanut, suliatigut peqatigiiffimmut, Sullivinnik Nakutilliisoqarfimmut kiisalu politinut nalunaarutiginninnermut imaluunniit suliassap eqqartuuus-sisutigoortinnissaanut atatillugu qanoq pisoqarsimanera uppernarsarniarlugu. Qanoq pisoqarsi-maneranik allaaserinninneq pisunik qulaajaanermi iluaquatasinnaavoq. SMS-it, snaps-it, e-mailit, screenshot-it il.l. toqqukkit.
- **NAAGGAARIT** Erseqqissumik naaggaarit, ingammik aamma allanik najuuttoqartillugu
- Suleqatit tutsuigisatit **OQALOQATIGIKKUT** kiisalu ikinngutit ilaquttatillu oqaloqatigikkit (amma pisoq qangali pisimagaluarpalluunniit)
- **AALAJANGIUSIMAGUK** kissaatiginggisamik qaninniakujuffigineqarneq illit nammineq pisuussutiginggikkit
- **ILINNIARSIMASUMIK IKIRNEQARNEQ** Periarfissaqaruit ilinniarsimasumik ikiortissarsiorit (soorlu nakorsat imaluunnit psykologi aqqutigalugu)

⁷ Sullivinnik Nakutilliisoqarfip nittartagaani paasisaqarerugit:
at.dk/spoerg-at/klag-over-kraenkende-handlinger-herunder-mobning-og-seksu-el-chikane/

Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarmut politikkimik assersuut

A

“ Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq akuersaanngilarput. Sulisut tamarmik ilisimassa-vaat kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq akuersaardeqarsinnaanngitsoq aamma ilisimassa-vaat sumi ikorneqarsinnaallutik. Pisortat suleqatillu ilisimassavaat suut imminermit naatsorsuutigi-neqarnersut kiisalu kissaatigingisamik qaninni-akujuffigineqarneq qanoq pitsaaliorsinnaanerlugu iliuuseqarfifigisinhaallugulu.

Kissaatigingisamik qaninniakujuffiginninneq pik-korliorneruvoq tamaattumillu atorfimmi pisussaaf-fimmik sumiginnaanertut isigineqarsinnaalluni.

Isumasiuut

Kissaatigingisamik qaninniakujuffiginninneq tassaavoq sunaluunniit kissatigingisamik qaninni-akujunneq imaluunniit kanngutsaatsuliorluni pissusilfersornerusoq, kanngunarsaasoq imaluunniit suleqatigisamik imaluunniit suliffeqarfimmi nalinginnaq ataqqinassutsimik siorasaarisoq. Tassasinnaavoq kissaatigingisamik attuuaneqarneq, kuninneq, taqassinartunik quisaarutit, toqqaannanngitsumik toqqaannartumillu kinguaassiutigut atoqatiginnissamat kajumissaarutit/siorasaarutit, apeqqute-qaatit kinguaassiornermut tunngasut imaluunniit poronnik takutitsinerit tikilluaqqusaanngitsut. Tamakku inummiit inummut imaluunniit e-mailit, sms-it allalluunnit aqqutigalugit pisinnaap-put.

Kissaatigingisamik qaninniakujuffiginninnermik pitsaliueq

Sulisut tamarmik ammasumik oqaloqatigiiapput erseqqisumillu pissusilfersornermikkut ersersissa-vaat kanngutsaatsuliorluni oqalunnerit imaluunniit kinguaassiornermut atatillugu narrujuumminar-tunik pissusilfersulersinnaaneq akuerisinnaanngikkipput.

Kikkunnilluunniit iliuuseqarnerit kanngutsattulior-nertut misigisat pingtsaolineqarlutik akuerineqas-sanngillat, naak suliffeqarfimmi ileqquq ilaattut nalinginnaq isigineqarluarpataluunniit kiisalu iliuttsip siunertaa sunagaluarpalluunniit.

Sulisoq kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqar-nermik misigisaqaruni pisortaminut saaffiginnis-saaq. Pisortaq peqataasimappat sulisup sulisoqar-nermut immikkoortoqarfik, suliffimmi pissutsinik sinniisoq, sulisut sinniisuat imaluunniit suleqatigisaq attavigisinhaavai pisimasut oqaluuserinissaa aqqinnejqarsinnaaneranullu tapersorsorneqarnis-saq eqqarsaatigalugu.

Kissaatigingisamik qaninniakujuffiginnit-toqartillugu iliuuseqarnissaq

Pisortap (pisortaq peqataasimappat sulisoqarner-mut immikkoortoqarfip) iliuuseqarnerit qulaajas-savai iliuuseqarfifalugillu. Tamanna nalinginnaq pingoartitavut sinaakkutavullu tunngavigalugit pissaaq. Pisortaq/sulisoqarnermut immikkoortoqarfik ingerlaannaq qisuarriasaq ukuninngalu oqaloqatigginnissamik aallarniilluni:

- Pisortaq/t peqataasoq/sut
- Kanngutsattuliorfigineqartoq
- Kanngutsaatsuliorqoq
- Takunnissimasinnaasut

Pisortap/ sulisoqarnermut immikkoortoqarfip alajangissavaa susoqassaneroq. Kanngutsaatsuliorlumut tunngatillugu iliuuseqarne-rit tassaasinnaapput:

- Naleqqutingitsumik pissusilfersornerup masakkoriunnaq unitsinnejqarnissaanik piumasaqarneq
- Oqaatsitigut allakkatigulluunniit mianersoqqus-summik tunineqarneq
- Soraarsitaaneq

Kanngutsaatsuliorfigineqartumut, suleqatinut ta-kunnittunullu tunngatillugu pisimasut malitsigisa-nik oqaloqateqarneq psykologimillu ikorneqarneq pisariaqarsinnaapput.

Sullitannit kanngutsaat-suliorfigineqaruit

Sulisut isumassuinermik isumaginninnermillu suliqartut timikkut misigissutsitigullu innuttaasunut qanittuararsuanngortarput. Innuttaasup ilaquaanut aamma qanittumik atassuteqalersinnaasarp. Sulisut kanngutsaatsuliornertut paasinnitaasaat assigiinngitsunik killeqartuaannarpoq. Allat innuttaasumit eqtaarineq sulinerminnut atatillugu pissusissamisortutut isigisarpaat, allanilli killissaq qaangerlugu pissusilersornertut isigineqarsin-naasarluni.

Innutaasut ilaannut kinguassiuutigut perusussu-seq immikkut unammillernartuuvoq. Inuttut inuunermi periarfissaq innuttaasoq utoqqaat angerlarsimaffianni najugaqaraangat imaluunniit immikkut ineqaraangami soorlu killeqarsinnaasarp. Aamma imaassinaavoq innuttaasup tarnikkut piginnaasai killeqartut.

Innutaasumik inuttut isumaginninneq suliassaavoq timimut qanittumik attumanermik nassataqa-rajuttartoq, soorlu innuttaasup uffarnerani sulisumit ikorneqarnerani imaluunniit innuttaasoq mingufigineqarnerani. Taamatut pisoqartillugu sulisup inuttut killigititaanik qaangiinissaq tamatigut mianernarsinnaasarpooq. Taamaattumik immikkut pingaaruteqarpoq suleqatigiit akornanni suliassat taama ittut killigititat minnerpaamik qaangerna-veersaarlugit sularineqarnissaannik oqaloqatigiit-toqtarnissaa.

Aamma allanik pisoqartillugu attaveqatigiinneaq qanippallaarneq ajorpoq. Sulinermut atatillugu inoqarsinnaasarpooq killissanik qaangiisunik aammalu ileqqorissaarluni ataatsimoornermi maleruagassanik unioqqutitsisunik. Soorlu napparsimasup nalikkaani nittarsaassinaavai. Immaq innuttaasup sanilerisinnaavaa angerlarsimaffimmik inunnik isumaginninnermi sulisup innutaasumukarnermini majuartarikkut qummukarluni naapitaa, tassaasinnaavoq paaqqinnitarfimmik angajoqqaat ilaat, suleqatigisaq imaluunniit universititimi ilinniartut ilaat il.il.

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq sulinermi atukkatut isigineqanngilluinnaqqissaartiaqarput – naak innuttaasup narrujuummisitsinissaq siunertarisimanngikkaluarpaguluunniit, imaluunniit innutaasup kinguassiuutigut perusussusini aqussinnaappagu aqussinnaanngippaguluunniit. Arlaannaalluunniit kanngutsaatsuliornerup tarnikkut artukkiineranik annikillisitsinaviangilaq.

Innutaasunut attaveqarneq suliffeqarfimmilu atugassaritat

Piumasarineqarpoq sulisut suliaminnik naam-massinnissaminut atatillugu ilinniagaqarnikkut piginnaasaqarnissaat. Suliap naleqquttumik aaqqissorneqarnera innutaasunit kissaatiginngisamik qaninniakujuffiginninnerit pitsaaliornerni iluaquatasinnaavoq. Soorlu isumaliutigisinnaavat sulisut marluunissaat pisariaqarnersoq, immikkullu eqqumaffigisariaqarput suliat kisimilluni isumagineqartartut, soorlu angerlarsimaffinni inunnik isumaginninnermi.

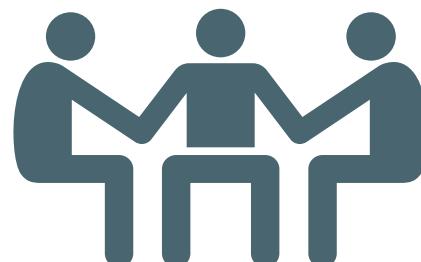
Suliffeqarfimmik initigut atugassaritat aamma suliffeqarfimmik kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqanngitsumik pilersitseqataasinhaapput. Suliffeqarfimmik ininik aaqqissuinermi sulisup inimi ataasiinnarmiinnissaminik imalunniit allamut nuunnissaminik nammineq qinikkaminik periarfsaqarnera nuanniitsnik atugaqarnerit iliuuseqarfiginissaannut tunngaviusumik ersiuunngitsumik nukissaqarluar-lunilu pitsasumik iliuuseqarfiginisaanik tunisisarpoq.

Suliffeqarfimmik initigut atugassaritat pingaru-teqarneranik misissuinermi oqaloqatiigiinnermi sak-kussat 4 quppernermi 22-miittut atukkit. Sakkut initigut atugassaritat kissaatiginngisamik qanin-niakujuffigineqarnerup pitsasumik pitsaluinermi iliuuseqarfigineranilu iluaquatasinnaanerat akornutaasinnaaneranillu nalunaarsuinissinni ikiussavaasi. Sakkot APV-ip malittareqqissaarnissaanut atorneqarsinnaavoq.

”

Assigiinngitsunik killeqarpugut taamaattumik inuup kialluunniit misigisaanik naaggaarsinnaatitaaneranillu ataaqqinninissaq pingaartorujussuuvoq.

Utoqqaat angerlarsimaffianni sullivinni pissutsinik sinniisoq

Ilitsersuineq, sungiusarneq ilinniagaqarnikkullu ineriartorneq

Sulisut innuttaasunit kissaatigingisamik qaninni-akujuffigineqarnerup tulluartumik iliuuseqarfingis- saanut sakkussanik tunikkit. Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerup iliuuseqarfingineqarnera ilitsersuinerut ilaatinneqarpat sulisut nutaat inuuusuttullu imminut paarinissartik ilinniassavaat.

Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerut atatillugu ataqaqtigii sumik siunersioqatigiin neq ikorfartorneqarnerlu/supervision aamma suliffeqar- fiup ilinniagaqarnikkut ineriarneranut ilaatinneqarsinnaavoq.

Navianartunik nalilersuineq

Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerup atukkani aalajangersimasuni navianassusaanik erse- qqissumik nalilersuineq innuttaasunit kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerup pitsalorneqarneranut sakkussatut atorneqarsinnaavoq. Suliaq sapinngisamik pisup pinngitsooqqinnissa qulakkeerniarlugu pilersaarusiortoqarsinnaavoq.

Innuttaasup pissusilersuutai kingu- aassiuititigut perusussuseqarnerata naammatsissimannginneranut attuumas- suteqarsinnaapput. Tamanna sulisumut ajornakusoorsinnaagaluartoq innuttaasup pisari-aqartitsinera ilinniarsimasutut, ammasumik pikkorissuseqarluartumillu iliuuseqarfingeqartariaqarpoq. Pitsaasumik ilitsersuinerup kanngutsaatsuliornerit amer- lassusaannik ikilisaataasinnaavoq.

Sulinermi kissaatigingisamik qaninniakujuf- figineqarneq sulilluni ajutoornertut naat- sorsutigineqarsinnaavoq, taamaattumillu sulilluni ajutoornertut allatut nalunaarutig- neqassaaq.

Uani annertunerusumik paasisaqarsin- naavutit www.arbejdsmiljoweb.dk/vold

AAJUNA ILLOQARFIMMI IVIANGIGINNERPAAQ AGGERPOQ!

”

Isumaginninnermi peqqinnis- samullu ikiortitut utoqqaat illuanni ukiuni 18-ningajanni sulisimavunga. Ukiut marluk matuma siornatigut angut tassani najugalik qaninniartorujussuan- ngorpoq. Arriitsumik annertusiartuinnartumik ingatsikkalutu- innarpoq. Qaninniarnera timikkut ersingisaannarpoq, kisianni oqaatsit atorlugit qaninniartunik oqaaseqaateqartarluni soorlu: “Ilami ilagalutit imatut imatullu iliorusukkaluarbunga” aamma “aajuna illoqarfimmi iviangigin- nerpaaq aggerpoq!”

Umiartortuovoq utoqqaq taamatullu arnanut atassute- qartarsimalluni. Innuttaasoq nassuaappara taamak iliornera akuerisinnaanagu taamatullu pissusilersornera taamaatilluni. Kisianni erseqqissorujussarmik iliuuseqarpunga taamatut pissu- silersornera aallarteqqikkunagu. Soorunami nuanninngitsorus- suuvoq, kisianni suliffitsialammi pissutsinik oqallifiusinnaasumi sulisuvunga. Nalunngilara pit- saasunik arlalinnik tapersersui- nissamut kaammattunissamullu piareersimasunik suleqateqar- lunga. Suut tamarmik aaqqin- neqarsinnaapput pitsaasunik suleqateqaraanni.

**Angerlarsimaffimmi inunnik
isumaginninnermi sulisoq**

Innuttaasunit kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnermut politikkimik assersuut

B

,

Siunertaq

Siunertaavoq sullivimmi pissutsit tutsuiginartut pilersissallugit, tassanilu kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq akuerineqassanngilaq, aarlerinassusaalu suliffeqarfimmik ataasiakkaani noqangasumik suliniuteqarnikkut pitsaaliortoqarsinnaavoq.

Anguniagaq

- a. Pitsaaliunissaq suliffeqarfimmilu kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerit ikilisinnissaat.
- b. Sullivinni tarnikkut atukkat pitsasut isuman-naarnissaat.
- c. Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerup qanoq pitsaaliorneqarnissaanik, iliuuseqarfingis-saanik nalunaarsornissaanillu sulisut tamarmik ilisimasaqarnisaata isumannaarnissaat.
- d. Sulisunik pilertortumik ajornartoornermi ikiorssiinissap kiisalu kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerit iliuuseqarfingineqarnissaanik periarfissiinissap isumannaarnissaat.
- e. Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerup pitsaaliornissaaluu iliuuseqarfinginissaalu suliffimmi politikkimik sulisut nutaat paasisutissiffigineqarnissaata isumannaarnissaat.
- f. Atuisut, atuisunut siulersuisut il.il. kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnermik pitsaaliuinermi peqataatinneqarnissaat.

Isumasiut

Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq tassaavoq innuttaasoq ilaquaasorluunniit sulusumut kinguaassiuutitigut pissusilersoraangat. Tamanna ataasiaannarluni imaluunniit uteqqat-taarluni pisinnaasarpooq. Tamanna piaaraluni piarinaniluunniit pissusilersornertut malunniussin-naasarpooq.

Ulluinnarni pitsaaliuineq iliuuseqarnerlu

- a) Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq ammasumik oqaloqatigiissutigisarparput immitsinnullu paarivugut.
- b) Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerit tamaasa nalunaarsortarpagut iliuuseqarfingalugillu.
- c) Suliffeqarfimmik avatangiisit pitsasut sulinerlu naleqqussarlugu piareersartarpaput.
- d) Sulisut tamaasa ulluinnarni sulinerminni unammilligassatut naapittagaannut atatillugu ilinniarnissaat qulannaartarpaput.
- e) Sulisut nutaat sinniisullu suliffeqarfitsinni unammilligassaannik ilisimatinneqarnissaat isumannaartarpaput.

Upalungaarsimaneq

- a) Pisumit nigorit
- b) Pisortat attaveqarfingiuk
- c) Suleqatitit oqaloqatigikkit
- d) Psykologimik ikiueeqqaarnissamik neqeroorut akueriuk

Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 1

Najoqqutassanik, upalungaarsimanermik pilersaarusiornermi ilitsersuinermilu ineriartortitsineq

Siunertaq: Matuma sakkussap suliffeqarfimmut tulluartunik najoqqutassarsiornissinni, upalungaarsimanermik pilersaarusiornissinni ilitsersuuusior-nissinnilu apeqqutit pingarnerpaat ingerlappaasi. Sakkussap sammiveqartumik iliuusissanik akissutis-sarsiornissinni ikiuissaq taannalu pisortamit, su-leqatinngit appasinnerusumillu atorfeqartunit kiisalu innuttaasunit ilaquaasunillu allanilluunniit sulinermi atassuteqafigisakkanit kissaatigingngisamik qaniniakujuffigineqartarnermik imaqarpoq.

Sullinniakkat: Sulisut sinniisunik ataatsimiititaq imaluunniit suleqatigiinnissamut ataatsimiititaq/ sullivinni pissutsinik ataatsimiititaq.

Periaaseq: Suliqatigiissitalioritsi, taakkulu oqaloqatigiinnerup ingerlanneqarnerata piareersarnissaa ingerlateqqinnissaalu isumagissavaat.

- Ataatsimiinneq sioqquillugu, ataatsimiinnerup nalaani kingornalu kina ingerlatsinermik akusu-saasuuusanneraq isumaqtigiiissutigissavarsi.
- Minnerpaamik akunnermik ataatsimik sivisussuse-qartumik ataatsimiinnissamut aggersaaneq.
- Suleqatigiissitaliamit ataatsimiinnermi aqutsisus-saq imaqarniluisorlu toqqarneqassapput.
- Apeqqutit ataasiukkaarlugilluunniit eqqartorsigit.
- Kikkut tamarmik oqaaseqarnissaat isumagineqasaqq.
- Najoqqutassanik, upalungaarsimanermik pilersaarusiornermi ilitsersuinermilu ineriartortitsinerup aallartisneranut atatillugu ataatsimiinnermi akissutit saqqummiunneqassapput.

Immersugassaq anisitassaq uani
nassaarineqarsinnaavoq
etsundtarbejdsliv.dk/seksuelle-kraenkelser

Najoqqtassanik, upalungaarsimanermik pilersaarusrornermi ilitsersuinermilu ineriartortitsineq

Apeqqutit

Akissutit

Najoqqtassat	Kissaatiginnisamik qaninniakujuffigineqarnermik pitsaliuinermi iliuuseqartarnermillu maannakkut periusitta suut pitsaaqtigai?	
	Kissaatiginnisamik qaninniakujuffigineqarnermut atallugu sumi naammattumik ilisimasaqarpugut sumilu ilisimasanik amigaateqarpugut?	
	Sunik pisoqernerani suliffeqarfitsinni kissaatiginnisamik qaninniakujuffigineqarnermik navianartorsiornartoqarpa?	
	Oqariartuit suut politikkimut uagut ilangutissalugit pingaaruteqarpat?	
	Politikkip sularinerani kikkut ilaatinneqassappat?	
	Qanoq qulakkeersinnaavarput politikkip kikkunnik tamanit ilisimaneqarnissa?	

Ilitsersuineq	Qanoq iliorluta sulisut nutaat kissaatiginnisamik qaninniakujuffigineqarnerup iliuuseqarfiginissaanik pitsasumik piareersartarpavut?	
	Qanoq periuseqarluta pikkorinnerulersinnaavugut?	
	Sunik pisoqernerani suleqatit kissaatiginnisamik qaninniakujuffigineqarsimasut ikiornissaat pikkoriffigivaarput?	
	Sunik pisoqernerani pikkorinneruler-sinnaavugut?	

Upalungaarsimanermut pilersaarusrusiaq	Upalungaarsimanermik pilersaarusrornermi suliniutit piviusut suut ilaatinneqassappat?	
	Qanoq ililluta najoqqtassat, upalungaarsimanermut ilitsersuinermilu pilersaarutit malinnaatittuaannarsinnaavagut?	

Oqaloqatigiinnermi sakkussaq 2

Paquminartoq kipitiguk – nallukattat atorlugit oqaloqatigiinneq

Siunertaq: Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq sammissallugu ajornakusoortuuvoq. Paquminartortaqarajuttuovoq, taamaatumillu inuit ataasiakkaat naaggaarnissaannut ikiortissarsior-nissaanullu ajornakusoortitsisinnallauni. Matuma sakkussap paquminartitassannik takunninssassinnut ikiussavaasi, tassanilu pisortamit, suleqatinit appasinerumillu sulisumit kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq sammineqarput. Sakkussap immikkortuani kingullermi innuttaasunit, ilaqtutanit imaluunniit allanit sulifimmimaaapittakanit kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarneq ukkatarineqarpoq.

Sullinniakkat: Suliffeqarfimmi sulisut tamarmik

Periaaseq: Suliqatigiissitalioritsi, taakkulu piler-saarusiussapput kiisalu ataatsimiinneq ingerlatsi-nerlu aqullugu. Suleqatigiissitaq sulisut sinnisaasa ataatsimiititamit, suleqatigiinnissamut ataatsimiiti-tamit imaluunniit sullivinni pissutsinut peqatigiiffik soqutiginnittunillu allanit ilaasortaqarsinnaavoq.

Sulisut tamaasa peqatigalugit akunnerit marluk tikillugit sivisussusilimmik ataatsimiissaasi. Eqimattakkaanut sisamanik-arfinilinnik inuttalinnut nerrivinnut agguaritsi. Illugiilluni oqaloqatigiinnermi nallukattat agguatissavasi nerrivinnullu tamanut arlallinnik ilisillus.

Eqimattani ataasiakkaani peqataasut inukkamik ataatsimik taarseraallutik tigisisassapput, tassanilu

- Inukkami allassimasoq atuassavaat
- Oqaluttuassapput sulifimmimaaamma assinganik pisoqarsinnaanersoq.
 - Naaggaarunik: Nassuiassavaat sooq taamak pisoqarsinnaangitsoq
 - Angerunik: Nassuiassavaat pitsaaliorniarlugu qanoq iliortoqarsinnaanersoq
- Nerrivimmi issiasut sinneri ilalersuisinnaapput, kiisalu inernilliineqassaaq.
- Suleqatigiissitaliaq isumaqatigiissaaq qanoq ililluni suliaq ingerlateqqissanerlugu.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigine-qarluaruma suleqatinntut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Oqaatissuanermik aallarniisutut isigineqarnissara annilaangagissagakku.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigine-qarluaruma suleqatinntut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Qangali pisimasummat kiisalu pisup nalaani naaggaaarnikuunnginnama.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarluaruma suleqatinntut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Allanut ingerlateqqinnissaa annilaangagissagakku.

B

Innuttaasumit kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarluaruma pisortannut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Isumaqarama innuttaasoq pisuutinnejassappat nalligigakku, taassumami paasisinaanngimmaq kanngutsaatsuliorsimanerluni.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarluaruma pisortannut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Ilimginnginnakkupisortannit iliuuseqarfingeqarnissaa.

B

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigine-qarluaruma oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Suliannik aallussilluanngitsutut isigineqarnissara annilaangagigakku.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigine-qarluaruma oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Takunnitqoangimmammi, taamaalilluniluuanga kanngutsaatsuliortumut oqaatsikka kisiissammata.

B

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigine-qarluaruma suleqatinntut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Pisimasumut atallillugu kanngusukkama.

A

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarluaruma suleqatinntut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Annilaangagissagakku uanga nammineq pisuussutigisimanerlugu.

B

Kissaatiginngisamik qaninniakujuffigineqarluaruma sullivinni pissutsinut sinniisumut oqaatigissangikkaluarpara, pissutigalugu:
Kissaatiginngisamik qaninniakujuffiginninerit qanoq iliuuseqarfingeqarnissalai – innuttaasummi angerlarsimaffiani pimmat.

Oqaloqatigiinermi sakkussaq 3

B

Titarneq atorlugu sungiusarneq – aaqqiissutissanut isumassarsiorfik

Siunertaq: Suliffeqarfiiut arlalippassuit sullivimmik nalilersuinerup (APV) suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniakujuttoqartartoq ersersikkaagagu qanoq iliussallutik nalorgissutigisarpaat. Sakkussat matuma kikkut tamaasa peqataatippai kiisalu aaqqiissutissanternermi iluaqtigineqarsinnaalluni. Sakkussani innuttaasumit, ilaquaasumit allanilluuniit sulinermi naapittakkanit kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq sammineqarpooq.

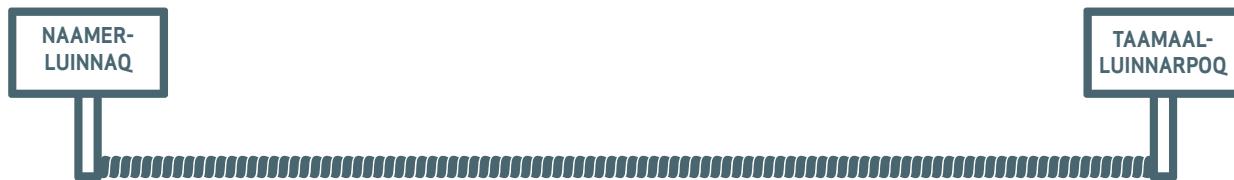
Sullinniakkat: Suliffeqarfiiut/immikkoortortaqaarfiiut 30-it tikillugit sulisoqartut.

Periaaseq: Sulisut tamaasa peqatigalugit akunnerit marluk ataatsimiinneq. Suleqatigiissitaliortoqassaaq soorlu pisortamik, sulisut sinnisaanik sullivimmilu pissutsinik sinniisumik ilaasortaqtumik, taakkualu sungiusnerup ingerlanneqarnera aalartissavaat aqullugulu. Suleqatigiissitami ataaseq sungiusnermi aqutsisuussaaq ataaserlu imaqarniliuisuussalluni.

Suleqatigiissitaliap apeqqutit apeqqutissaasivimmiittut nassuiassavai. Peqataasunit apeqqutit erniinnaq paasineqarnissaat pingaaruteqarpooq sungiusnerlu sukkasumik ingerlanneqartariaqarluni.

Allunaasaq nipputtartorluunniit natermut siaarneqassaaq isualu siulleq "naamerluinnaq"-mik nalunaaqutserneqassaaq isuatalu aappa "taamaal-luinnarpooq"-mik. Sungiusnermi aqutsisup apeqquasiivimmit apeqqutissaq saqqummiutissava peqatasullu titarnermut inissitsiteqqullugit. Apeqqutit assersusiornermi aamma atorneqarsinnaapput. Peqataasut saniliminnut marlunnut saassapput minuttilu pingasut ingerlanerani sooq tassanerpiaq inississimanertik nassuiassavaat. Tamatuma kingorna minuttit pingasut ingerlaneranni "taamaalluinnarpooq"-mut qanilleriaqqinnissamut suut pisariqaqarnersut oqaluuserissavaat.

Sungiusnermi aqutsisup ataasiakkaat akissutaat katersussavai imaqarniliuisorlu allattuissaq sammisassanillu kingusinnerusukkut oqaluusereqqinnejartussanik saqqummersoqarpat nalunaarsussavai. Sungiusnermik aqutsisup tamatuma kingorna apeqqutip tullianut ingerlaqqissaaq.

Oqaloqatigiinnermi sakkussamut apeqqutissaasivik 3

Apeqqutissaasivik

- Sullivimmik nalilersuunitsinni (APV) apeqqutit saqqumiussimasavut kissaatigingisamik qaninniakujuttarnermut atatillugu ajornartorsorsiutinik naammaginartumik ersersitsippat?
 - Ersiunnginneq tatiginninnerlu pisariaqartoq ersippa, taamaalilluta akissutit upperisinnaaniassagatsigit?
 - Apeqqutit peqqissaarunneqarnerat naammassimava?
- Najoqqutassagut erseqqissumik sinaakkusiippat?
 - Sinaakkut taanna allanngortittariaqarpa?
 - Ullumikkumut naleqqiullugu pitsaanerusumik paassisutisiisoqartariaqarpa?
- Sulisunik kanngutsatsuliorfigineqarsimasunik ikiuisarnerput pitsaanerusinnaava?
 - Tarnikkut ikiueqqaarneq pitsaanerusariaqarpa?
 - Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ikiuisarneq pitsaanerusariaqarpa?
- Sulisut nutaat suliassaannut atukkersuisarnerput pitsaanerusinnaava?
 - Kissaatigingisamik qaninniakujuttarnerup pitsaaliorneqarnera iliuuseqarfingineqarneralu sulisut nutaat ilinniartinneranni annertunerusariaqarpa?
 - Sulisunik nutaanik ilinniartitsineq ilitsersuinerlu allatut periuseqartariaqarpa, soorlu siunnersuisartut imaluuniit ilinniarneranni ingiallortit aqqutigalugit?
- Immitsinnut tapersortarnerput pitsaanerusinnaava?
 - Suliatsinnik aaqqissuigaanngatta?
 - Suleqatigiilluta katinganerput nukittorsaraangatsigu?
- Suliffitsinni allaffeqarnikkut aaqqissuussineq pitsaanerusariaqarpa?

Oqaloqatigiinnersmi sakkussaq 4

B

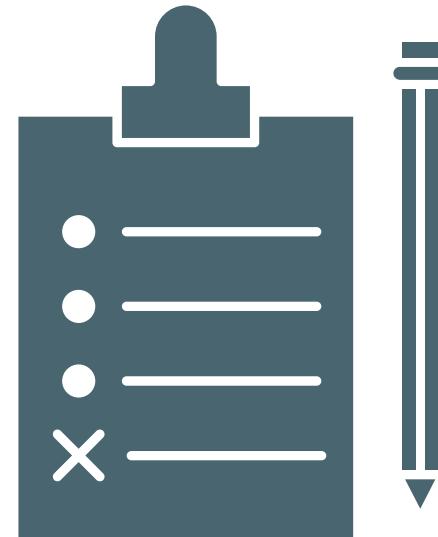
Ilisimasassarsiorit

Siunertaq: Sullivimmi allaffeqarnikkut atugas-saritat innuttaasunit kissaatiginnigisamik qaninniakujuffigineqarnerit pitsaaliornernanni pingaaruteqartorujussuupput. Sakkussap matuma kissaatiginnigisamik qaninniakujuffigineqarnerup pitsaasumik pitsaaliorneqarneranut iliuuseqarfignernanullu suliffik allaffeqarnikkut atugassaritat qanoq iluaqutaasinaaneranik akornutigisinnaaneranillu qulaajaanermi ikiussavaa. Sakkussaq sullivimmik nalilersuinermi (APV) malitseqartitsinerup ilaatut atorneqarsinnaavoq.

Sullinniakkat: Suliffeqarfinni sulisut tamarmik innuttaasunit kissaatiginnigisamik qaninniakujuffigineqarnermik navianartorsiortut.

Periaaseq: Suliffeqarfimmi assiliivilerluni angalaar-neq nalunaarsuinerlu atorlugit allaffeqarnikkut atugassaritanik qulaajaaneq pitsangorsaanerlu. Sulisut mobilitik atorlugit assiliisarlutik nalunaarsuillutilu suliffeqarfimminni ilisimasassarsiussapput. Suliqatigiissitalioritsi, taakkulu pilersaaru-siussapput kiisalu ataatsimiinneq ingerlatsinerlu aqullugu. Suleqatigiissitaq sulisut sinnisaasa ataatsimiititamit, suleqatigiinnissamat ataatsimiititamit imaluunniit sullivinni pissutsinut peqatigiiffimmit ilaasortaqtumik. Soqutiginittut allat aamma peqataasinaapput.

Suleqatigiissitaq

- Ilitsersuu siussaaq, makulu imarissavai nassuar-lugillu:
 - Mobililu atorlugu ataatsimik arlalinnillunniit assiliinissaq taakkulu pillugit nalunaarsuutimini oqaaseqaateqarnissaq
 - Ullup suliffigisap ingerlanera tamaat assiline-qassaaq
 - Assilisat inuttaqassanngillat
 - Assit qanoq ittut assilineqassanersut
 - Sulineq innuttaasup angerlasimaffiani pippat, innuttaasumit/ilaquaasunit akuersissut pisariaqarpoq
 - Anguniagassatut pilersaarusiaq
 - Ajornaatsumik/teknikkikut assit nalunaarsuutillu suleqatigiissitamut qanoq nassiunneqarnissaannik ilisimatitsissut
- Sulisunut tamanut paassisutissiinermik ataatsimiititsineqassaaq
- Ilitsersuut tunniunneqassaaq sulisullu tamarmik mobileqarnersut isumannaarneqassaaq

Ullut 14-nit qaangiuppata suleqatigiissitap nalunaarsuutit katersussavai misissorlugillu. Tama-tuma kingorna suleqatigiissitap suut iliuuseqarfingi-nissaat oqaluuserissavaat sullivinnilu allaffeqarnik-kut pissutsit pitsangorsarnissaat siunertaralugu periusissamip pilersaarusiussapput. Periusissamik pilersaarut sapinngisamik piviusorsiortuussaaq erseqqissumillu tulleriaarinerit piffissaliinerillu nalunaarutigineqassapput. Periusissamik pilersaarut sulisut ataatsimiinneranni saqqummiunneqassaaq piffissallu isumaqatigiissutigisimasassi kingorna malitseqartinneqassaaq.

Akunnattoorfiit sammikkit

Akunnattoorfimmi nallukattat atorlugit oqaloqati-
giinnej aallartissallugu periarfissaqarpusi.

Nallukattat pisimasut piviusut, tassa sulisut oqalut-
tuarisimasaat tunngavigalugit ineriertortinneqar-
simput, kiisalu ilisimatusarneq ima queqatalik,
"Seksuel chikane i omsorgsarbejdet", tunngavilugu
ineriertortinneqarsimallutik.

Nallukattat oqaloqatigiinermik aallartitsiniarner-
mi atorsinnaavasi. Akunnattoorfimmi nallukattat
tamarmik uani ilitsersummiipput "Seksuel op-
mærksomhed fra borgere", akunnattoorfimmi su-
liffeqarfissinni oqalogatigiinnej nallukattat qanoq
atorneqarsinnaaneranik ilitsersuut peqatigalugu.

AKUNNATTOORFIMMI NALLUKATTAQ ATUGASSAQ 1

Akaareqatigiinnej asannittunngoraangat

Innutaasup suliarinera/isumaginera akisussaaaf-
figivat. Isumaginninneq piffissap sivisup
ingerlanerani ingerlanneqarpoq tatigeqatigiin-
nerlu ineriertortinneqarpoq. Akaareqatigiipus-
suliamullu pikkorissutsit qaffasissiq atorlugu
isumaginninneq ingerlappat, tamannalu tunngavi-
galugu innuttaasoq arriitsumik peqqissiartorpoq/
pitsaasumik ineriertorpoq. Piffissap ingerlanerani
innutaasup inequartrujussuuusutit kusanar-
torujussarnillu iseqartutit oqarfigisalerpaatit,
illillu misigivutit innutaasup nakkuttorujus-
suusaraatit. Illimasulerputit innutaasoq ilinnut
asanninnermik misigisaqlersimasoq.

Sulisutut inissisimaneq:

Pisumut qanoq eqqarsarpit misigisaqlutillu,
qanorlu illit iliortariaqarpit/qisuaritariaqarpit?

Suleqatitut inissisimaneq:

Suleqativit pisumasumik oqaluttuuppaatit, qanor-
lu innutaasup qissimittarneri nigorniarsimagalu-
arlugit innutaasullu oqaaseqaatai qungujunner-
mik ilaginnartarsimallugit. Suleqativit naluvaa
qanoq iliussanerluni ajortumillu iliorsimanerluni
annilaangalluni. Suleqatitut illit qanoq oqarfigis-
saviuk?

Pisortatut inissisimaneq:

Pisimasoq pillugu sulisumit pineqartumit ilisima-
tinneqarputit. Pisortatut illit qanoq iliussavit?

AKUNNATTOORFIMMI NALLUKATTAQ ATUGASSAQ 2

Isumaginninnerup ingerlanerani innuttaasoq qiimmassimaaleraangat.

Innultaasoq qanimat ilagalugu ikiussavat
(soorlu innuttaasoq uffarlugu imaluunniit
tarngut timaanut tarngullugu). Nammeneq
naammassinasoriniarlutit innuttaasoq aperiler-
poq iluarpallaqimmat suliat nangeqqiinarsin-
naangerit.

Sulisutut inissisimaneq:

Pisumasumut qanoq misigivit eqqarsarlutillu,
qanorlu iliortariaqarpit?

Suleqatitut inissisimaneq:

Suleqativit misigisaminik oqaluttuuppaatit.
Oqaluttuarpoq innutaasup kissaata akuerisima-
nagu. Kisianni tamatuma kingorna nalorngilersi-
mavoq eqqortumik iliorsimanerluni. Taamaattu-
mik pisimasoq ilinnut nalileroqquvaa. Suleqatitut
illit qanoq akissaviuk?

Pisortatut inissisimaneq:

Sulismiit saaffigineqarputit nalilersueqquneqar-
lutillu. Illit pisortatut qanoq qisuarissavit?

Filmimik isiginnaarit oqaloqatigiinnerlu aallarnerlugu

Oqaloqatigiinneq aallarnersinnaavarsi filmi ataa-seq marlulluunniit isiginnaarlugit. "BFA for service, turisme aamma jord til bord" filmit sisamat sana-simavi ataatsikkut ima qulequtaqartut "Snerperi eller sexchikane"⁸ –"Imminut ajuutigittinniarneq imaluunniit tinganiakujuffigineqarneq" ineriar-tissimavaat. Filmini pisimasut sisamat takutin-ne-qarput, tassa paarnaarussivimmi, akunnittarfimmi, sutorniartarfimmi sakkutooqarfimmi. Filminut atatillugu apeqqutit arlallit ilaatinneqarput. Filmit ataatsimoorlusi isiginnaarsinnaavarsi apeqqutillu oqaloqatigiinnermut aallarniissutissatut atorlugit.

Inatsisit isumaqatigiissutillu

Sullivimmi avatangiisirut inatsit⁹, naligiissitaanermik inatsit¹⁰ kiisalu timikkut tarnikkullu nalerisimaarnermik isumaqatigiissutit¹¹ inatsiseqarnikkut isumaqatigiis-suteqarnikkullu kinguaassiuutitigut kanngutsaatsulior-nernut tunngasunik sinaakkusersuisuupput. Tamarmik pingasuullutik qiteritippaat kanngutsaatsuliorfigine-qartutut misigisimaneq kissaatigingisamik qaniniakujussimanertut qaninniakujunnginnertulluunniit aalajangiisusassasoq. Tassa imaappoq, kinaluunniit tamatigut inuup killigitai qaangerneqarsimappata naaggaarsinnaataavoq, allat pisumut qanoq isumaqa-raluarpataluunniit.

Sullivimmi avatangiisirut inatsisip sullivimmi pissutsit isumannaatsut atoruminartullu isumannaassavai. Ilis-matusarnerup ersersippaa kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq artukkiisinaasoq napparsimalersit-sillunilu. Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarneq peqqiillulernissamik aarlerinartorsiortitsisinaasoq taammaattumik akuersaardeqarsinnaangilaq.

Sullivinni avatangiisirut inatsimmit suleqatigisamit, pisortamit imaluunniit sulisumit suliffeqarfiup iluani kissaatigingisamik qaninniakujunneq kanngutsaatsuliornertut isigineqarpoq (Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup ilitsersuutaani kanngutsaatsuliornerit pillugit annertu-nerusumik paasisassarsiorsinnaavutit).

KANNGUTSAATSULIORNERIT

A

Avataaneersunit kangutsaatsuliornerit, soorlu innuttaasumit ilaquaanilluunniit, kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorner-tut isigineput taamaattumillu nakuuser-nernertut isigineqartarlutik (Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup nakuuserneq pillugu ilitsersuutaani annertunerusumik paasisas-sarsiorsinnaavutit).¹²

B

Nakuuserluni kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorneq tassaavoq “innuttaasut suleqatinut timikkut saassussi-gaangata, suleqatinut siorasaarigaangata imaluunniit allatut kanngutsaatsuliorlutik pissusilersoraangata, ilagalugu suleqatinut uumisaarineq.”¹³

”

Kanngutsaatsuliornertut isigine-qartarpoq inuk ataaseq arlallil-luunniit inuit allat sakkortuumik imaluunniit arlaleriarluni inunnit taakkunanit nikassaarpasittumik paasineqartumik pissusilersorf-iineqaraanngata.

Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup ilitsersuuta 4.3.1

⁹ Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup nalunaarutaa nr. 1234 17. juni 2004-meersoq sulianik ingerlatsineq pillugu allannguutit kingusinnerusut ilanngullugit,

At-mit ilitsersuut 4.3.1. Iliuutsit ajuallannartut, taakkununnga ilanngullugit pimmatiginninneq kinguaassiuutitigullu kanngutsaatsuliorneq aamma At-mit ilitsersuut 0.4.3-4 nakuuserneq pillugu.

¹⁰ Nalunaarut nr. 645 08/06/2011-meersoq suliaqarneq eqqarsaatigalugu angutit arnallu naligiimmik pineqarnissaat il.il. pillugit inatsimmut tunngasoq, takuuq. inatsimmi nalunaarut nr. 734 28. juni 2006-meersoq allannguutinik, inatsimmi nr. 182 8. marts 2011-meersumi 2-mik malitseqartoq.

¹¹ Kommunit: Suliffeqarfinni ilorrissimaarneq peqqinnerlu pillugit isumaqatigiissut, 2015. Regionit: Ilorrisimaarneq peqqinnerlu pillugit isumaqatigiissut, 2015. Naalagaaffik: Bilag B isumaqatigiinniarernerni allattaavinnut.

Naalagaaffimmi suleqatigiinneq aamma suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat pillugit kaajallaasitaq.

¹² At-mit ilitsersuut 4.3.1. Iliuutsit ajuallannartut, taakkununnga ilanngullugit pimmatiginninneq kinguaassiuutitigullu kanngutsaatsuliorneq.

¹³ At-mit ilitsersuut 0.4.3-4-p aallarniutaa. Nakuuserneq. Juni 2011, nutarterneqartoq februar 2018.

Timikkut tarnikkullu nalerisimaarnermik peq-qissuuinissamillu isumaqatigiissut kommunini nunallu ilaani sulisartut sulisitsisullu akornanni¹⁴ isumaqatigiissutigineqarsimavoq. Timikkut tarnikkullu nalerisimaarnermik isumaqatigiissut najoqqutassiorissamut pisussaaffinnik imaqarpoq, tassa suliffeqarfinni ataasiakkaani suliniutit qanoq iliuuseqarfingineqarnissaannik, soorlu tiinganiakujuffigineqarnermut atatillugu. Timikkut tarnikkullu nalerisimaarnermik isumaqatigiissumi nakuusernerit, malersuinerit uumisaarinerillu assiginnngitsut, suliffeqarfimmik sunniisinnasut eqqartorneqarput.

"Nakuuserneq, malersuineq uumisaarinerlu, suleqatigisaq suleqatilluunniit arlalit pisortalluunniit arlaleriarluni piaaralunilu sulinermut atatillugu kanngutsaatsuliorfigineqaraangata, siorasaarneqaraangata aamma/imaluunniit nikanarsarneqaraanngata pisarput. Nakuuserneq, uani timikkut tarnikkullu nakuuserfigineqarneq pisarpoq, suleqatigisaq suleqatillunnunniit arlalit pisort-alluunniit sulinermut atatillugu saassunneqaraangata.

Nakuuserneq, malersuineq uumisaarinerlu inummit ataatsimit arlalinnulluunniit sulisup ataaqqinassusaata kanngutsaatsuliorfiginissa siunertaralugu sunnerniarluguluunniit pisinnaasarpoq, kanngutsaatsuliorfigineqartullu peqqissusaanik sunniisarpoq aamma/imaluunniit sullivimmi avataangiisink nuanniitsunik pilersitsisarluni!"

Naligiissitaanermik inatsisip soorlu suaassuseq tungavigalugu assiginnngissitsinnginnissaq isumannaas-savaa. Suaassuseq pissutigalugu kissati-gingisamik qantinniakujunneqartoqarpat, naligiissitaanermik inatsimmut ilaassaaq. Inatsisit suleqatasumit imaluunniit pisortamit innuttaasumillu kangutsaatsuliorfigineqarnerit tiinganiakujuffigineqarnertut nassuiarpaat. Imatut nassuiarneqarpoq: "Tiinganiakujuffiginnittooqartarpoq sumilluunniit kissaatigingisamik kinguassiornermut sammitillugu oqaatsitigut, oqaatsitiguunngitsoq nakuuserluniluunniit iliuuseqartoqaraangat, kiisalu inuup ataaqqinassusaata kanngutsaatsuliorfigineqarnissa siunertaralugu sunnerniarluguluunniit, ingammik pissutsinik sioranartunik, akeqkersimaartunik, nikassaarpasittunik, nikanarpasissunik nuanningngitsunilluunniit pilersitsinik-kut.¹⁰

¹⁴ "Naalagaaffimmi suleqatigiinneq aamma suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat pillugit kaajallaasitaq" naalagaaffimmi suliffeqarfinnut atuuppoq" Naalagaaffik: Bilag B isumaqatigiinniarnerni allattaavinnut. Naalagaaffimmi suleqatigiinneq aamma suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat pillugit kaajallaasitaq.

Annertunerusumik paasisaqarusukkussi

Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik aamma Sullivinni pissutsinik Ilisimasanik siammeriffik:

At-vejledning 4.3.1. Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane.
at.dk/regler/at-vejledninger/kraenkende-handlinger-4-3-1/

zz
At-vejledning D.4.3-4 Vold. at.dk/regler/at-vejledninger/vold-d-4-3/

[at.dk/arbejdsmiljoe/psykisk-arbejdsmiljoe/kraenkende-handlinger/](http://at.dk/arbejdsmiljoeproblemer/psykisk-arbejdsmiljoe/kraenkende-handlinger/)

at.dk/spoerg-at/klag-over-kraenkende-handlinger-herunder-mobning-og-seksuel-chikane/

BFA Velfærd og Offentlig administration: Arbejdsmiljoweb.dk

BFA Transport, Service, Turisme og Jord til Bord: Bfa-service.dk/sechikane

Saqqumersitat:

Seksuel chikane på arbejdsplassen: Faglige, politiske og retlige spor. A. Borehorst & L.R. Augustin. Aalborg Universitetsforlag, 2017. Fagbladet FOA. Nr. 03, 2014.

Seksuel opmærksomhed fra borgere . Guide til håndtering af udfordringer i arbejdsmiljøet.
M.B.D. Nielsen, S. Kjær, A.P. Folker, I.E.H. Madsen & P.T. Aldrich. 2018. COWI, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA). Statens Institut for Folkesundhed (SIF) og NIRAS, 2018. nfa.dk/ seks uelopmaerksonhed

Grib ind – Godt kollegaskab uden mobning.
BrancheFællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration. Juni 2014. arbejdsmiljoweb.dk/godtkollegaskab

Kom volden i forkøbet.
Branche Fællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration. September 2012. arbejdsmiljoweb.dk/komvoldeni forkobet

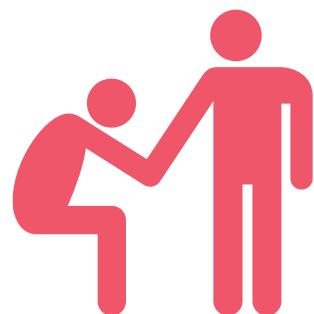
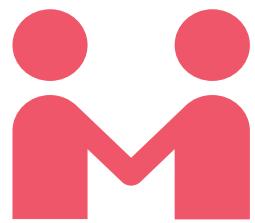
Et godt psykisk arbejdsmiljø – forebyg seksuel chikane. Arbejdstilsynet, december 2015.
at.dk/media/3387/sekssuel_chikane_pjece_maj_2019.pdf

Seksualitet på dagsordenen. En håndbog om professionel støtte til voksne med funktionsnedsættelse. H. Holmskov og A. Skov. Socialstyrelsen, 2012.
socialstyrelsen.dk/udgivelser/seksualitet-pa-dags ordenen

Forebyg konflikter og vold.
Branche Fællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration. November 2012. arbejdsmiljoweb.dk/forebygkonflikter

Den gode modtagelse.
BrancheFællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig administration. 2016
arbejdsmiljoweb.dk/godmodt agelse

Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerit pitsaliukkit iliuuseqarfialugillu

Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqartutut misigisimaneq aatsaat taama annertutigaaq. Suliffeqarfiiut ataasiakkat kinguaasiutitigut kanngutsaatsuliorerit pinngitsoortinna-veersaernerini iliuuseqarfinginerilu qanoq pikkorin-nerulersinnaappat?

Suliffeqarfimmi kissaatigingisamik qaninniakujuf-figineqartarnerit pitsaliorniarnerini iliuuseqarfinginerannilu ammasumik oqaloqatigiinneq, suleqatinit tapersorsorlarneqarneq aqtsinikkullu annertuumik tapersorsornejneq pisariaqartinneqarput. Matuman i sumassarsianik atuagassiaaqqaqami sakkussat piviusut suliffeqarfimmi oqaloqatigiiler-sitsinnaasut, paasisitsilluarnerulersinnaasut ershior-unnaarsitsisinnaasullu katarsorsimavagut.

Isumassarsianik atuagassiaaraq aqtsisunut, sulif-
fimmi pissutsinut sinniisunut sulisullu sinniisuinut,
sulisut akornanni ataatsimiititalianut, suleqatigiin-
nissamut ataatsimiititalianut, imaluunniit suliffimmi
atugarissaarnermut innuttaasunullu allaffisornermi
isumannaallisaankkut pissutsinik aaqqissuisunut
saaffiginnippoq.

Atuagassiaaqqaq sapuminartuujunnaar-nissaa, kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqar-nermi pissutsit assiginngitsut paasisaqarfinginissaat suliffeqarfiiullu sammisamut ilungersornartumut qanoq iliuuseqarnissaannik isummersuunissaq siunertaraa.

A

Kinguaassiuutitigut kanngutsaatsu-
lorerit suleqatinit, appasinnerusumik
atorfilinnit pisortanilluunniit pilersin-
naapput.

B

Aamma kissaatigingisamik qanin-
niakujuffigineqarnerit innuttaasunit,
ilaqutaasunit allanilluunniit suliffimmi
napinneqarsiinnaasunit, soorlu suleqa-
tigisanit.

Sullivimmi pissutsit siumut isigisut

Pitsasumik suleqatigiinneq ullumikkut siunissamilu sullivinni pissutsinik pitsasunik pingauteqar-poq. Taamaattumik sulisitsisut sulisartullu BFA-mi paasis-
sutissineq, isumassarsiorneq siunnersuinerlu ineriar-tortinniarlugu suleqatigiipput.

Sakkussat piviusut piareersartarpavut, taamaalluni suliffeqarfiiut namminneq iliuuseqarsinnaanias-sam-
mata pitsaliuillutillu. Aaqqissutissat pitsaliuinermi angusaqarluarnissamik siunertaqartut saqqumiut-
tarpagut, taakkulu suliffinni ilisimatusarnermilu misilitakkat tungavigalugit suliarineqarsimapput.
Aaqqiissutissat ajornartorsiutinik, maannakkut aaqqi-
tassanik ajornartorsiutinillu saqqummersinnaasunik,
aallaaveqarput.

Tamanna isumaqatigiilluta ingerlattarpapput – pisorta-
nut, suleqatinut innuttaasunullu iluaqtaanias-sammat.

BrancheFællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd aamma Offentlig administration-imi sulisartut sulisitsi-
sullu katturffiiinit aallartitat peqataasarpud.

"Kissaatigingisamik qaninniakujuffigineqarnerit pit-
saaliukkit iliuuseqarfialugillu" aajuk kiisalu Branche-
Fællesskabet for Arbejdsmiljø for Velfærd og Offentlig
administration annertunerusumik uani paasisassarsior-
figiuk arbejdsmiljoweb.dk.

BFA

Branche
Fællesskab
Arbejdsmiljø
Velfærd og Offentlig administration